

مروری بر مفهوم کیفیت سود و طبقه‌بندی معیارهای سنجش آن

محمدرضا عباس زاده^۱، سولماز عارفی اصل^۲

تاریخ دریافت: ۹۳/۱۰/۲۱

تاریخ پذیرش: ۹۴/۰۱/۲۴

چکیده

سود به عنوان یکی از مهم‌ترین شاخص‌های حسابداری، همواره برای اهداف متعددی همچون ارزیابی سهام و عملکرد مدیریت شرکت‌ها و همچنین به منظور بهبود تصمیمات مربوط به سرمایه گذاری، کانون توجه سرمایه‌گذاران و اعتبار دهندگان بوده است. به دنبال بحران‌های مالی پی‌درپی و ورشکستگی شرکت‌های عظیم دنیا در سال‌های اخیر، توجه پژوهشگران و تحلیلگران مالی از تأکید صرف بر رقم سود، به سمت کیفیت سود سوق پیدا کرده است. معیارهای متفاوتی برای کیفیت سود وجود دارد که هر کدام از محققین به بررسی تعداد معدودی از آنها اکتفا نموده و از مدل‌های مختلفی برای اندازه‌گیری آنها استفاده کرده‌اند، اما به اتفاق نظری درباره روش‌های اندازه‌گیری کیفیت سود دست نیافته‌اند. نتایج این بررسی نشان می‌دهد، اگرچه مفهوم کیفیت سود واضح به نظر می‌آید، اما اندازه‌گیری آن در عمل مشکل است. از طرفی امکان ارائه تعریف واحد و جامعی برای کیفیت سود وجود ندارد، زیرا افراد از رقم سود گزارش شده در تصمیمات متفاوتی استفاده می‌کنند.

واژه‌های کلیدی: بایرداری سود، قابلیت پیش‌بینی سود، کیفیت ارقام تعهدی، کیفیت سود، هموارسازی. طبقه‌بندی موضوعی: M41

^۱ استادیار حسابداری دانشگاه فردوسی مشهد، نویسنده مسئول، (abbas33@um.ac.ir)

^۲ کارشناسی ارشد حسابداری دانشگاه فردوسی مشهد، (solmaz_arefiasl@yahoo.com)

مقدمه

سود یکی از معیارهای ارزیابی عملکرد بوده که برای تعیین ارزش بنگاه‌های اقتصادی مورد استفاده قرار می‌گیرد. تفاوت سود گزارش شده در صورت‌های مالی از سود واقعی بنگاه ممکن است به علت محدودیت‌های ذاتی در حسابداری باشد. برای رفع این مشکل سرمایه‌گذاران و تحلیلگران به جای رقم سود، از مفهوم "کیفیت سود" کمک گرفته و با اتکا به کیفیت پایین و یا بالای سود، تصمیم‌های مربوط به سرمایه‌گذاری را اتخاذ می‌کنند. دو ویژگی مطرح در رابطه با تعیین کیفیت سود، سودمندی تصمیم و ارتباط بین این مفهوم و سود اقتصادی می‌باشد (فیض - آبادی و هشی، ۱۳۹۲).

وقوع بحران‌های مالی در سال‌های اخیر (ورشکستگی شرکت‌های بزرگ دنیا) باعث نشانه رفتن انگشت اتهام به سوی حسابداری و گزارشگری مالی شده و اعتبار سیستم گزارشگری مالی را در جلب اطمینان کلیه استفاده‌کنندگان خدشه دار ساخته است. در پی این رسوایی‌های مالی، اعتماد سرمایه‌گذاران و اعتباردهندگان به سیستم گزارشگری مالی تضعیف شده و مفهوم کیفیت سود به عنوان یک عامل مهم و اصلی در تعیین اعتبار و قابلیت اعتماد سود گزارش شده به شمار آمد (شیر و وینسنت، ۲۰۰۳؛ احمدپور و احمدی، ۱۳۸۷). از آنجایی که ممکن است سود حسابداری توسط مدیریت دستکاری شده و متفاوت از سود واقعی باشد، بنابراین همیشه نمی‌تواند معیار خوبی برای تصمیم‌های سرمایه‌گذاران باشد. از این‌رو برای بهبود تصمیم‌گیری، مفهوم کیفیت سود مطرح شد و پژوهشگران و تحلیلگران مالی در ارزیابی‌های خود از عملکرد شرکت نه تنها به کمیت سود، بلکه به کیفیت آن نیز توجه نمودند (نمازی و رضایی، ۱۳۹۱).

ویژگی‌های رایج و مطرح در رابطه با سود که نشان‌دهنده کیفیت آن می‌باشد، به شرح زیر است (دیچو و همکاران، ۲۰۱۳).

۱. تداوم، تکرارپذیری، دوره‌ای و با ثبات بودن سود که منعکس‌کننده روندهای بلندمدت و دارای قابلیت اعتماد بوده و بالاترین شانس برای گزارش شدن در دوره‌های آتی را دارد.
۲. سود باکیفیت، فارغ از موضوعات خاص و یا موضوعاتی است که تنها برای یکبار رخ می‌دهند. این سود از محل عواملی چون ذخایر، تعدیلات ارزش منصفانه، نوسانات بازار، نوسانات مربوط به نرخ موثر مالیات و تعدیلات ارزش خارجی نمی‌باشد.

۳. بطور دقیقی منعکس کننده واقعیت اقتصادی و نتایج عملیات بوده و از محل جریانات نقدی حمایت می‌شود.

۴. با توجه به کاربرد دقیق اصول پذیرفته شده حسابداری محاسبه شده است.

۵. شفاف و محافظه کار بوده و در حال رشد است.

اگرچه کاربرد دقیق قوانین و اصول پذیرفته شده حسابداری باعث می‌شود که سود گزارش شده از کیفیت بالایی برخوردار باشد، اما امروزه کاربرد زیاد قوانین و اصول، تا حدودی در ایجاد کیفیت سود محدودیت ایجاد می‌کند. بر همین اساس مدیران ارشد مالی شرکت‌ها با تدوین استانداردهای جدید بنا به دلایلی همچون وجود تعداد کثیری از قوانین منتشره شده، رویکرد رو به پایین در قانون‌گذاری، نادیده انگاشتن اصل تطابق و تأکید بر روی حسابداری ارزش منصفانه، مخالف هستند (دیچو و همکاران، ۲۰۱۳). لو (۲۰۱۳) معتقد است که میزان فراوانی قوانین حسابداری تأثیر منفی بر روی کیفیت سود دارد و این تأثیر باتوجه به صنایع، شرکت‌ها و بازه‌های زمانی متفاوت، متغیر است. همچنین وجود قوانین متناقض و غیرمنطقی در سیستم اندازه‌گیری حسابداری منجر به کاهش کیفیت سود می‌شود. این قوانین متعلق به دارایی‌های نامشهود- هزینه تحقیق و توسعه، حق انحصاری، علامت تجاری، نرم افزار، فرآیند تجاری منحصر به فرد- بوده که دارای نقش اساسی در فرآیندهای تولیدکننده ارزش برای شرکت‌های تجاری است.

کیفیت سود یک مفهوم چند بعدی است که تاکنون محققین با آزمون معیارهای مختلف در جهت سنجش آن، به روش واحدی برای اندازه‌گیری آن دست نیافته‌اند. با این حال، اگر در ارزیابی کیفیت سود تنها یک بعد یا مجموعه محدودی از ابعاد آن در نظر گرفته شده و مورد بررسی قرار گیرد، ممکن است نتیجه حاصله در رابطه با کیفیت سود یک شرکت اشتباه باشد (ولوری و جنکینز، ۲۰۰۶).

مبانی نظری و پیشینه تحقیق

رقم سود از مهم‌ترین اطلاعات حسابداری گزارش شده در صورت‌های مالی بوده و از جهات مختلف سودمند محسوب می‌شود. سرمایه‌گذاران برای سود به عنوان ابزار پیش بینی، ارزش ویژه‌ای قائل می‌شوند (بولو و میرزایی، ۱۳۹۰). این فرض که سود به عنوان یکی از اولین ارقام

مربوط به اطلاعات خاص شرکت و با اهمیت ترین اطلاعات ارائه شده در گزارش های مالی محسوب می شود، مورد حمایت بسیاری از مطالعات تجربی قرار گرفته است که نشان می دهد سرمایه گذاران در تصمیم گیری های خود به رقم سود بیش از سایر اطلاعات ارائه شده از عملکرد شرکت (همچون سود تقسیمی و جریانات نقدی) اتکا می کنند (فرزانه و اوستا، ۲۰۱۳).

سود حسابداری متشکل از دو بخش است: بخش نقدی آن که مربوط به وجوه نقد حاصله طی یک دوره است و بخش دیگر آن را اقلام تعهدی تشکیل می دهد. در ارزیابی عملکرد، بخش تعهدی سود از اهمیت بیشتری نسبت به بخش نقدی آن برخوردار است. دلیل تفاوت سود حسابداری از سود واقعی به بخش تعهدی سود مربوط می شود، چرا که مدیران می توانند با استفاده از اقلام تعهدی سود شرکت را دستکاری نموده و باعث شوند سود حسابداری از سود واقعی متفاوت باشد. برای حل این مشکل از مفهوم کیفیت سود کمک گرفته شده است. پس از رسوایی های مالی رخ داده در شرکت های عظیم دنیا، اطمینان سرمایه گذاران به سیستم گزارشگری مالی شرکت ها کاهش یافت و مفهوم کیفیت سود به عنوان عامل مهمی در تعیین اعتبار و قابلیت اتکای ارقام گزارش شده در صورت های مالی محسوب گشت.

ظهور نظریه کیفیت سود

نظریه کیفیت سود برای اولین بار توسط کارگزاران بورس و تحلیلگران مالی مطرح شد، به علت آنکه آنها احساس می کردند سود گزارش شده در صورت های مالی، قدرت سود شرکت را آن چنان نشان نمی دهد که در ذهن خود مجسم می کنند. آنها به این نتیجه رسیدند که به دلیل وجود نقاط ضعف در اندازه گیری اطلاعات حسابداری، تجزیه و تحلیل صورت های مالی کار مشکلی است. تحلیلگران مالی در ارزیابی های خود، از عدد سود خالص گزارش شده استفاده نمی کنند و بطور محافظه کارانه عمل می کنند. به علت اینکه در تعیین ارزش شرکت، آنها نه تنها به کمیت سود، بلکه به کیفیت آن نیز توجه دارند. منظور از کیفیت سود، زمینه بالقوه رشد و میزان احتمال تحقق سودهای آتی است. به بیان دیگر، ارزش یک سهم تنها به سود هر سهم سال جاری شرکت بستگی ندارد، بلکه به انتظارات ما از آینده شرکت و قدرت سودآوری سال های آتی و ضریب اطمینان نسبت به سودهای آتی بستگی دارد (ظریف فرد و جهانخانی، ۱۳۷۴).

تعریف مفهوم کیفیت سود

بیانیه شماره یک مفاهیم حسابداری مالی بیان می‌دارد که گزارشگری مالی بایستی ارائه‌کننده اطلاعات درباره عملکرد مالی شرکت طی یک دوره باشد. طبق این بیانیه، کیفیت سود به شرح زیر تعریف می‌شود:

"سود با کیفیت بالا، اطلاعات بیشتری درباره ویژگی‌های عملکرد مالی یک شرکت که در ارتباط با تصمیم‌های خاص، توسط تصمیم‌گیرنده خاص گرفته شده، فراهم می‌کند."

سه ویژگی برای کیفیت سود در این تعریف نهفته است؛ اول، کیفیت سود مشروط به تصمیم‌های اتخاذ شده بر اساس اطلاعات است. بنابراین طبق این تعریف، اصطلاح کیفیت سود به تنهایی بی‌معنی است. کیفیت سود تنها در چارچوب یک مدل تصمیم خاص تعریف شده است. دوم، کیفیت عدد سود گزارش شده به این موضوع بستگی دارد که آیا این عدد سود حاوی اطلاعات مفید درباره عملکرد مالی شرکت، از تمامی جنبه‌های غیر قابل مشاهده، می‌باشد؟ و سوم اینکه کیفیت سود در این تعریف، به دو طریق (۱) از طریق ارتباط عملکرد مالی شرکت با تصمیم‌های اتخاذی و (۲) به واسطه توانایی سیستم حسابداری در اندازه‌گیری عملکرد تعیین می‌شود (دیچاو و همکاران، ۲۰۱۰).

تعاریف متعدد و متفاوتی برای کیفیت سود مطرح شده است. دیچاو و دیچاو (۲۰۰۲) سود را بر اساس ارتباط اقلام تعهدی با جریان‌ات نقدی عملیاتی دوره گذشته، حال و آینده تعریف می‌کنند. در این صورت، کیفیت سود ناشی از کیفیت اقلام تعهدی خواهد بود. آنها کیفیت سود را برای شرکت‌هایی که واریانس مجموع خطاهای آنها با هم برابر است، یکسان می‌دانند. شیر و وینسنت (۲۰۰۳) کیفیت سود را با مفهوم سودمندی برای تصمیم و سود اقتصادی مرتبط می‌دانند. بال و شیواکومار (۲۰۰۵) مفهوم کیفیت را سودمندی صورت‌های مالی برای سرمایه‌گذاران، اعتباردهندگان، مدیران و تمامی بخش‌های مرتبط با شرکت تعریف می‌کنند.

کیفیت گزارشگری مالی

گزارش‌های مالی مهم‌ترین خروجی یک سیستم حسابداری محسوب می‌شود. هدف از گزارشگری مالی فراهم کردن اطلاعاتی است که می‌تواند برای تصمیمات تجاری سودمند واقع شود (فرزانه و اوستا، ۲۰۱۳). گزارشگری مالی با کیفیت و ارائه اطلاعات معتبر به سرمایه‌گذاران

در ارزیابی بهتر ارزش و عملکرد شرکت کمک نموده و منجر به بهبود تصمیم‌های مربوط به سرمایه‌گذاری می‌شود. اهداف روشن هیئت استانداردهای حسابداری بین المللی درباره توسعه مجموعه‌ای از استانداردهای حسابداری با کیفیت بالا، توجه محققین را به سمت موضوعات اساسی مرتبط با کیفیت سود سوق داده است (دی فاند، ۲۰۱۰). بر همین اساس، برخی از محققین برای ارزیابی کیفیت سود از معیارها و خصوصیات کیفی چارچوب مفهومی استانداردهای حسابداری مالی استفاده کرده‌اند (ولوری و جنکینز، ۲۰۰۶). خصوصیات کیفی به خصوصیات اطلاق می‌شوند که موجب می‌شوند تا اطلاعات ارائه شده در صورت‌های مالی برای تصمیم‌گیری استفاده‌کنندگان مفید واقع شود. این خصوصیات شامل "مربوط بودن" و "قابل اتکا بودن" است که مرتبط با محتوای اطلاعات می‌باشد. شاخص‌های هر کدام از این خصوصیات مورد استفاده از سوی محققین به شرح زیر است.

مربوط بودن: اطلاعاتی مربوط تلقی می‌شود که بر تصمیمات اقتصادی استفاده‌کنندگان در ارزیابی رویدادهای گذشته، حال و آینده موثر واقع شود. که شامل دو معیار زیر است:

۱. ارزش بازخورد (تأییدکنندگی): در چارچوب مفهومی هیئت استانداردهای حسابداری مالی (FASB) ارزش بازخورد، توانایی اطلاعات در اثرگذاری بر تصمیمات اتخاذ شده به گونه‌ای که منجر به تأیید یا اصلاح انتظارات اولیه تصمیم‌گیرندگان شود، تعریف شده است (بیانیه مفهومی شماره ۲ حسابداری مالی). بارو (۲۰۰۶) ارزش بازخورد سود را توانایی سود جاری در تغییر پیش‌بینی‌های سود و جریان‌های نقدی آتی می‌دانند.

۲. ارزش پیش‌بینی‌کنندگی: به کیفیت اطلاعاتی مربوط می‌شود که به استفاده‌کنندگان در افزایش احتمال پیش‌بینی‌های صحیح از نتایج رویدادهای گذشته و حال کمک می‌کند (بیانیه مفهومی شماره ۲ حسابداری مالی).

قابل اتکا بودن: قابلیت اتکا یکی از شاخص‌های کیفیت محسوب شده که باعث سودمندی اطلاعات حسابداری برای تصمیم‌گیری می‌شود (فرزانه و اوستا، ۲۰۱۳) و بطور معمول با سه معیار در سنجش کیفیت سود مطرح می‌شود:

۱. بیان صادقانه: از دیدگاه هیکس، کیفیت سود عبارت از بیان صادقانه سود گزارش شده است. منظور از بیان صادقانه، تطابق بین توصیف انجام شده و آن چیزی است که ادعای آن را دارد.

برطبق تعریف شیپر و وینسنت (۲۰۰۳) سود گزارش شده بایستی بازنمایی صادقانه از سود اقتصادی باشد.

۲. بیطرفی: طبق بیانیه مفهومی شماره ۲ حسابداری مالی، بیطرفی به مفهوم عدم وجود تعصب به منظور کسب نتایج از پیش تعیین شده یا الزام به حالت خاصی از رفتار در اطلاعات گزارش شده است. در بند ۱۷ فصل دوم مفاهیم نظری گزارشگری مالی به ویژگی بیطرفی اشاره شده است. برای ارزیابی معیار بیطرفی بطور معمول از میزان ارقام تعهدی غیرعادی استفاده شده است.

۳. محافظه‌کاری: محافظه‌کاری به معنای شناسایی زودتر اخبار بد در سود نسبت به اخبار خوب است. محافظه‌کاری و احتیاط عبارت از کاربرد درجه‌ای از مراقبت که به هنگام قضاوت برای انجام برآورد، مورد نیاز بوده، به گونه‌ای که مانع از ارائه کمتر از واقع بدهی‌ها یا هزینه‌ها و ارائه بیش از واقع درآمدها یا دارایی‌ها شود.

معیارهای چندگانه کیفیت سود

شیپر و وینسنت (۲۰۰۳) کیفیت سود را براساس چهار معیار اندازه‌گیری کردند. این چهار معیار در زیر ارائه شده است.

۱. سری‌های زمانی ویژگی‌های سود: که شامل معیارهایی همچون پایداری، قابلیت پیش‌بینی و نوسان‌پذیری سود است.

۲. رابطه بین سود، ارقام تعهدی و وجه نقد: متشکل از نسبت وجه نقد عملیاتی به سود، تغییر در کل ارقام تعهدی، پیش‌بینی ارقام تعهدی غیرعادی به کمک متغیرهای حسابداری، پیش‌بینی روابط بین ارقام تعهدی و جریانهای نقدی.

۳. خصوصیات کیفی چارچوب مفهومی (FASB): براساس دو معیار مربوط بودن و قابل اتکا بودن.

۴. تأثیرگذاری در تصمیمات: شامل معیارهایی چون پیش‌بینی و قضاوت در گزارشگری و کیفیت سود، میزان منفعتی که تهیه‌کنندگان اطلاعات از قضاوت و پیش‌بینی خواهند برد (رابطه معکوس بین کیفیت سود و تغییر کاربردی استانداردهای حسابداری).

برخی از محققین (همچون ناظمی و سیدی، ۱۳۸۹؛ مومن زاده، ۱۳۹۲) برای سنجش کیفیت سود از سه نسبت به عنوان معیارهای سه گانه کیفیت سود استفاده کرده‌اند.

۱. نسبت انحراف معیار سود عملیاتی به انحراف معیار جریان وجه نقد عملیاتی (لنوز و دیگران، ۲۰۰۳)؛ کمتر بودن این نسبت، نشان از کیفیت سود کمتر است.
۲. نسبت خالص دارایی‌های عملیاتی اول دوره به فروش (بارتن و سیمکو، ۲۰۰۲)؛ هرچه این نسبت کمتر باشد، کیفیت سود بیشتر است.
۳. نسبت جریان وجه نقد عملیاتی به سود خالص (بنمن، ۲۰۰۱)؛ نسبت زیادتر، کیفیت سود بیشتری را به همراه دارد.

فرانسیس و همکاران (۲۰۰۴) معیارهای کیفیت سود را در گروه معیار مبتنی بر حسابداری و معیار مبتنی بر بازار طبقه بندی می‌کنند. گروه اول شامل معیارهای پایداری، هموارسازی، مدیریت سود و قابلیت پیش‌بینی سود بوده، در حالی که گروه دوم شامل معیارهای به هنگام بودن، محافظه‌کاری شرطی و ارتباط ارزشی می‌باشد. در بین تحقیق‌های انجام گرفته پیرامون کیفیت سود دو معیار پایداری و ارقام تعهدی کاربرد بیشتری داشته است. در زیر به تشریح مفصل این دو معیار به همراه توصیف خلاصه‌ای از سایر معیارها پرداخته می‌شود.

۱. پایداری

ویژگی پایداری سود، یکی از ویژگی‌های مبتنی بر سری زمانی سود محسوب شده و نشان‌دهنده ثبات و دوام سود است. سودهای بادوام و باثبات، به علت استمرارشان، مطلوب بوده و مد نظر سرمایه‌گذاران قرار دارند. صرف نظر از میزان و جهت تغییرات سود، پایداری نشان می‌دهد که تغییرات سود دوره جاری تا چه میزان در سری‌های زمانی از ثبات و دوام برخوردار است. از دیدگاه سرمایه‌گذاران رقم سود پایدار، سود با دوام محسوب شده و به عنوان مبنایی برای ارزش‌گذاری عملکرد شرکت مورد استفاده قرار می‌گیرد (اعتمادی و همکاران، ۱۳۹۱).

۱-۱. مفهوم پایداری سود

با وجود تعاریف بسیار برای مفهوم کیفیت سود، تعریفی که به میزان زیادی به سرمایه‌گذاران و سایر اجزای شرکت‌ها مرتبط است، انحراف سود گزارش شده شرکت از سود دائمی و پایدار

است؛ بدین گونه که هرچه میزان این انحراف کوچکتر باشد، کیفیت سود گزارش شده از سوی شرکت بالاتر خواهد بود. ارتباط بین سود گزارش شده و سود پایدار و مداوم به شرح زیر است:

$$\text{خطا} + \text{سود پایدار و مداوم} = \text{سود گزارش شده}$$

در این معادله هرچه خطا کوچکتر باشد، کیفیت سود گزارش شده بالا خواهد بود. در نتیجه کیفیت، میزان دقت سود گزارش شده در انعکاس سود پایدار و میزان سودمندی تصمیم اتخاذ شده توسط سود گزارش شده را نشان می‌دهد. به عبارت دیگر، سود با کیفیت بالا، نقطه شروع خوبی برای پیش‌بینی سودهای آتی شرکت محسوب می‌شود. سود پایدار و مداوم، غیرقابل مشاهده بوده و تنها سود گزارش شده از سوی شرکت را شامل می‌شود. در واقع سود پایدار، سودی است که انتظار تداوم و تکرار آن در آینده، در شرایط فعلی شرکت و تحت شرایط اقتصادی عادی، وجود دارد (لو، ۲۰۱۳). شیپر و وینسنت (۲۰۰۳) الگوی زیر را برای محاسبه پایداری سود معرفی نمودند:

$$(1) \quad E_{i,t} = \mu_{0,i} + \mu_{1,i} E_{i,t-1} + \varepsilon_{i,t}$$

۲-۱. پایداری و ارتباط آن با کیفیت سود

از آنجایی که در تعریف مفهوم کیفیت سود عموماً به سودمندی تصمیم اشاره می‌شود، بسیاری از تحقیقات انجام شده پیرامون پایداری سود، بر سودمندی در تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران به هنگام ارزش‌گذاری شرکت و سهام آن تمرکز می‌کنند. دو جریان تحقیقاتی وسیع در رابطه با کیفیت سود موجود است. در جریان اول، فرض بر این است که سود با پایداری بالا، ورودی بهتر و مناسبی برای مدل‌های ارزش‌گذاری سهام به حساب می‌آید، بنابراین عدد سود با پایداری بسیار بالا، دارای کیفیت بالاتری نسبت به عدد سود با پایداری کم است. از طرفی، بسیاری از تحقیقات انجام گرفته در رابطه با کیفیت سود، تنها بر پایداری به عنوان یک ویژگی مطرح در رابطه با سود تمرکز نموده‌اند، چرا که آنها فرض می‌کنند سود پایدار، منجر به اتخاذ تصمیمات مفیدی برای ارزش‌گذاری سهام می‌شود. از این رو، دومین جریان موجود در تحقیقات براساس فرض مزبور، به بررسی این موضوع می‌پردازد که آیا رقم سود در تصمیم‌گیری مفید واقع می‌شود؟، به گونه‌ای که نتایج حاصل از ارزش‌گذاری سهام را بهبود بخشد.

۳-۱. ویژگی پایداری و اجزای نقدی و تعهدی سود

سود حسابداری در چارچوب اصول پذیرفته شده حسابداری و در سیستم حسابداری تعهدی شامل دو جز نقدی و تعهدی است. از اینرو، بسیاری از محققین بر این باورند که کیفیت سود به میزان جزء نقدی و جزء تعهدی سود وابسته است. اسلون (۱۹۹۶) در بررسی ویژگی پایداری، سود را به دو جزء جریان نقدی و جزء اقلام تعهدی کل تجزیه کرده و با تحلیل رگرسیون مربوط به این دو جزء، نشان می‌دهد که جزء نقدی سود بسیار پایدارتر از جزء تعهدی آن می‌باشد. اقلام تعهدی به عنوان یکی از اجزای سود و از عوامل تعیین کننده پایداری سود، بیشتر از سایر عوامل مورد بررسی و تحقیق قرار گرفته است.

۲. هموارسازی

معیار هموارسازی سود به عنوان یکی از معیارهای کیفیت سود، برگرفته از مطالعه لئوز و همکاران (۲۰۰۳) است. در تحقیق آنها این معیار توسط نسبت انحراف معیار سود عملیاتی به انحراف معیار جریان نقدی عملیاتی اندازه‌گیری می‌شود. کمتر بودن این نسبت، نشان دهنده هموارسازی بیشتر سود و در نتیجه کیفیت پایین سود است. در بررسی چگونگی تأثیر معیار هموارسازی بر روی کیفیت سود، بایستی یکنواختی سود مورد بررسی قرار گیرد. مفهوم یکنواختی سود به معنای عدم تغییرپذیری سود بوده که نشان‌دهنده سود با کیفیت است. اما در این میان مدیریت می‌تواند از طریق عملیاتی مانند فعالیت هموارسازی، یکنواختی سود را تحت تأثیر قرار دهد. مدل مزبور به شرح زیر است:

$$(۲) \quad SMOOTH_{i,t} = \frac{\sigma EBIT_{i,t}}{\sigma CFO_{i,t}}$$

سرمایه‌گذاران بر این باورند که سود ثابت در مقایسه با سود دارای نوسان، پرداخت سود تقسیمی بالاتری را تضمین نموده و باعث می‌شود که نوسانات سود را به عنوان معیار مهمی از ریسک کلی شرکت بدانند؛ بدین گونه که شرکت‌های دارای سود هموارتر، ریسک کمتری را بدنبال داشته باشند (حاجیها و قصاب ماهر، ۱۳۹۰).

۳. کیفیت اقلام تعهدی

اندازه کیفیت اقلام تعهدی براساس مدل دیچو و دیچاو (DD، ۲۰۰۲) محاسبه می‌شود. مدل DD براساس اقلام تعهدی سرمایه در گردش در تحقق جریانهای نقدی طراحی شده است (گایو و راپسو، ۲۰۱۱). در تحقیقات اولیه، از معیارهای ساده‌ای مانند مجموع اقلام تعهدی (هیلی، ۱۹۸۵) و تغییرات در مجموع اقلام تعهدی (دی آنجلو، ۱۹۸۶) برای اندازه‌گیری کیفیت اقلام تعهدی استفاده شده است؛ به گونه‌ای که بزرگی این معیارها نشان‌دهنده پایین بودن کیفیت اقلام تعهدی است. کیفیت اقلام تعهدی براساس انحراف معیار باقی مانده‌های مدل DD محاسبه می‌شود. در مدل DD که اقلام تعهدی سرمایه در گردش، تابعی از جریانهای نقدی گذشته، حال و آینده است، تطابق ضعیف این دو متغیر حاکی از بزرگ بودن باقی مانده رگرسیون مدل DD بوده که نشان می‌دهد کیفیت اقلام تعهدی که براساس انحراف معیار این باقی مانده اندازه‌گیری می‌شود، پایین است. کیفیت پایین اقلام تعهدی، کیفیت پایین سود را موجب می‌شود. مدل مزبور به شرح زیر است:

$$(۳) \quad WCA = \beta_{0,i} + \beta_{1,i} CFO_{i,t-1} + \beta_{2,i} CFO_{i,t} + \beta_{3,i} CFO_{i,t+1} + \varepsilon_{i,t}$$

۴. قابلیت پیش بینی

این معیار علاوه بر اینکه یکی از معیارهای مبتنی برحسابداری می‌باشد (شیپر و وینسنت، ۲۰۰۳)، به عنوان یکی از ویژگی‌های سری‌های زمانی سود نیز محسوب می‌شود و بیانگر آن است که سود سال آتی را می‌توان براساس تغییرات در سود سال جاری پیش‌بینی نمود. از طرفی، قابلیت پیش‌بینی به عنوان یکی از عناصر مربوط بودن در بیانیه مفهومی شماره ۲ (هیات استانداردهای حسابداری مالی FASB) ذکر شده است. مفهوم این ویژگی به توانایی سود در پیش‌بینی خود باز می‌گردد (مومن زاده، ۱۳۹۲؛ اعتمادی و همکاران، ۱۳۹۱). معیار توان پیش‌بینی سود از طریق انحراف معیار باقی مانده‌های الگوی شیپر و وینسنت (۲۰۰۳) محاسبه می‌شود که کمتر بودن آن، بیانگر کیفیت بیشتر سود است. مدل مزبور به شرح زیر است:

$$(۴) \quad PRED_{i,t} = \left[\sigma^2(\varepsilon_{i,t}) \right]^{1/2}$$

۵. به هنگام بودن

هیات استانداردهای حسابداری مالی (FASB، ۱۹۸۰) ویژگی به هنگام بودن را قابلیت دسترسی استفاده کنندگان به اطلاعات حسابداری قبل از آنکه توانایی خود در تأثیر گذاری بر تصمیمات را از دست بدهد، تعریف می‌کند. ولوری و جنکینز (۲۰۰۶) به هنگام بودن، را براساس تعداد روزهای تأخیر در گزارشگری از پایان سال مالی تا تاریخ اعلان سود واقعی اندازه‌گیری نموده‌اند. معیار به‌هنگام بودن، توان توضیح‌دهندگی الگوی باسو (۱۹۹۷) بوده که بیشتر بودن آن، نشان‌دهنده کیفیت سود بالا است. مدل به شرح زیر است:

$$E_t = \alpha_0 + \alpha_1 D_t + \beta_0 RET_t + \beta_1 D_t \times RET_t + \varepsilon_t \quad (5)$$

۶. محافظه کاری

محققین تعاریف مختلفی از محافظه کاری را ارائه نمودند. باسو (۱۹۹۷) محافظه کاری را به عنوان شیوه‌ای برای کاهش سود (و کاهش ارزش خالص دارایی‌ها) در واکنش نسبت به اخبار بد تعریف می‌کند. واتز و زیمرمن محافظه کاری را به این معنی که حسابداران بایستی پایین‌ترین ارزش را در بین ارزش‌های جایگزین ممکن برای دارایی‌ها گزارش نمایند و همچنین بالاترین ارزش جایگزین را برای بدهی‌ها انتخاب کنند، تعریف نموده‌اند. همچنین درآمدها بایستی دیرتر و هزینه‌ها نیز زودتر شناسایی شوند (بال و شیواکومار، ۲۰۰۵).

۶-۱. حسابداری محافظه کاری

حسابداری محافظه کاری نه تنها بروی کیفیت اعداد گزارش شده در ترازنامه اثر می‌گذارد، بلکه کیفیت سود گزارش شده در صورت‌های مالی رانیز تحت تأثیر قرار می‌دهد. حسابداری محافظه کارانه سودی را گزارش می‌کند که در واقع پایین‌تر از سود گزارش شده از سوی سایر سیستم‌های حسابداری می‌باشد.

۶-۲. محافظه کاری مشروط

محافظه کاری مشروط به عنوان یکی از معیارهای مبتنی بر بازار کیفیت سود، محسوب می‌شود. مفهوم محافظه کاری مشروط براساس رویکرد سود و زیانی محافظه کاری مطرح شده است (هاشمی و همکاران، ۱۳۹۰) و به معنای این است که اخبار بد در سود بایستی زودتر از

اخبار خوب شناسایی شوند. انواع محافظه‌کاری مشروط به کار گرفته شده در سیستم حسابداری شرکت شامل قاعده اقل بهای تمام شده و ارزش بازار، حذف سرففلی در انجام آزمون کاهش ارزش و شناسایی نامتقارن زیانهای احتمالی در مقابل سودهای احتمالی، است (آزاد، ۱۳۸۹).

معیار محافظه‌کاری سود از طریق نسبت ضریب اخبار بد به ضریب اخبار خوب در رگرسیون معکوس سود-بازده (الگوی باسو، ۱۹۹۷) محاسبه می‌شود که بیشتر بودن آن، بیانگر کیفیت بیشتر سود است (مهرانی و صفرزاده، ۱۳۹۰).

۷. ارتباط ارزشی

این معیار از کیفیت سود برگرفته از ویژگی مربوط بودن از خصوصیات کیفی گزارشگری مالی است. ارتباط ارزشی سود از طریق الگوی رگرسیون بازده بر سود و تغییرات آن اندازه‌گیری می‌شود. معیار ارتباط ارزشی سود توان توضیح دهندگی الگو را داشته و به طبع، بیشتر بودن آن بیانگر کیفیت سود بیشتر است. برای آزمون ارتباط ارزشی سود از دو مدل مبتنی بر سود-قیمت و مدل مبتنی بر سود-بازده استفاده می‌شود. مطابق با تحقیقات السون (۱۹۹۵) مدل مبتنی بر سود-قیمت به شرح زیر است ($EPS_{i,t}$ سود هر سهم و $BVPS_{i,t}$ ارزش دفتری هر سهم):

$$(۶) \quad P_{i,t} = \alpha_0 + \alpha_1 EPS_{i,t} + \alpha_2 BVPS_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

و مدل مبتنی بر سود-بازده که توسط ایستون و هاریز (۱۹۹۱) معرفی شده است، عبارتست از:

$$(۷) \quad RET_{i,t} = \alpha_0 + \alpha_1 \frac{E}{P_{i,t-1}} + \varepsilon_{i,t}$$

پیشینه تحقیق (براساس طبقه‌بندی معیارها)

۱. کیفیت سود براساس خصوصیات کیفی گزارشگری مالی

از آنجایی که سود به عنوان یکی از معیارهای مورد استفاده از سوی سرمایه‌گذاران محسوب می‌شود، کیفیت آن به کیفیت گزارشگری مالی شرکت بستگی دارد. با وجود معیارهای مختلف برای سرمایه‌گذاران، برخی از محققین از خصوصیات کیفی چاقوب مفهوم گزارشگری مالی

به عنوان شاخص و معیارهای کیفیت سود استفاده نمودند. شورورزی و نیکومرام (۱۳۸۹) به منظور ارائه مدلی برای ارزیابی کیفیت سود، از خصوصیات کیفی گزارشگری مالی برای اندازه گیری سود استفاده کردند. نتایج تحقیق آنها بیان می‌دارد که استفاده کنندگان از اطلاعات حسابداری به هنگام تصمیم‌گیری به ویژگی قابلیت اتکا نسبت به ویژگی مربوط بودن تأکید بیشتری داشته و اطلاعات مربوط به کیفیت سود، در تصمیمات استفاده کنندگان انعکاس داشته است.

۲. بررسی کیفیت سود براساس سازوکار حاکمیت شرکتی

سطح حاکمیت شرکتی تعیین‌کننده سطح کیفیت گزارشگری مالی و همچنین سطح کیفیت سود گزارش شده می‌باشد. برخی از محققین به بررسی تأثیر حاکمیت شرکتی بروی کیفیت سود شرکتها پرداخته و از معیارهای متفاوتی برای سنجش کیفیت سود مرتبط با حاکمیت شرکتی استفاده کرده‌اند. نیو (۲۰۰۶) در بررسی آزمون ارتباط بین مکانیزم‌های حاکمیت شرکتی و کیفیت سود حسابداری، از دو معیار میزان اقلام تعهدی غیرعادی (به عنوان معیار مبتنی برحسابداری) و ارتباط سود و بازده (معیار مبتنی بر بازار) استفاده نموده‌اند. یافته‌های او نشان می‌دهد که اقلام تعهدی غیرعادی با مکانیزم‌های حاکمیت شرکتی ارتباط منفی داشته و شرکت‌هایی با هیئت مدیره غیرموظف و مستقل دارای ارتباط سود و بازده قوی می‌باشند. یافته‌های تحقیق چیانگ و همکاران (۲۰۰۸) و چانگ و لیون سان (۲۰۱۰) با نتایج تحقیق نیو (۲۰۰۶) مطابقت دارد که نشان می‌دهد سطح بالای حاکمیت شرکتی منجر به پایین بودن میزان اقلام تعهدی اختیاری می‌شود.

۳. شواهد مربوط به وجود ارتباط بین اتخاذ IFRS و کیفیت سود

کاربرد قوانین و استانداردهای حسابداری منجر به بهبود کیفیت سود گزارش شده در صورت‌های مالی شرکتها می‌شود. اسماعیل و همکاران (۲۰۱۳) تفاوت‌های رخ داده در کیفیت سود بعد از اتخاذ استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی (IFRS) را بررسی نموده و به این نتیجه رسیدند که اتخاذ IFRS منجر به کیفیت بالای سود گزارش شده از سوی شرکت می‌شود؛ یعنی اینکه سود گزارش شده بعد از اتخاذ IFRS، با مدیریت سود پایین و ارتباط ارزشی بالای سود همراه بوده است.

۴. بررسی کیفیت سود با استفاده از مدل دیچو و دیچاو (DD, ۲۰۰۲)

در بررسی تأثیر هزینه توزیع برگ اختیار خرید سهام به عنوان بخشی از مزایا و حقوق مدیران اجرایی بر کیفیت سود، قدرت پیش‌بینی‌کنندگی اقلام تعهدی از جریان‌های نقدی آینده به عنوان معیار کیفیت سود اتخاذ شد که از مدل اقلام تعهدی دیچو و دیچاو (DD, ۲۰۰۲) برای محاسبه آن استفاده شد. نتایج حاصل از تحقیق نشان می‌دهند اگرچه توزیع برگ اختیار خرید سهام هزینه‌های اضافی ایجاد نموده و منجر به کاهش سود جاری می‌شود، اما کیفیت سود به واسطه جریان‌های نقدی آتی حاصله از این برگ اختیاریها (که با استفاده از اقلام تعهدی اندازه‌گیری می‌شود) افزایش خواهد یافت (پاز، ۲۰۱۲).

چه نوعی از حسابداری منجر به ایجاد کیفیت سود می‌شود؟

یکی از بحث‌های مطرح در حوزه حسابداری این است که آیا حسابداری بایستی یک رویکرد صورت سود و زیانی را ادامه دهد و یا رویکرد ترازنامه‌ای را؟

رویکرد صورت سود و زیانی نشان می‌دهد که سود غالباً ناشی از درآمدها به کسر مخارج مرتبط با آن درآمدها می‌باشد و در این حالت کیفیت سود ضرورتاً به کیفیت این ارتباط بستگی دارد. دیدگاه رویکرد صورت سود و زیانی تا اوایل دهه ۱۹۸۰ دارای شهرت و اعتبار بسیار بود، اما هنوز هم از سوی جامعه سرمایه‌گذاران، مورد حمایت قرار می‌گیرد. در مقابل، رویکرد ترازنامه‌ای عمدتاً در ارزش‌گذاری دارایی‌ها و بدهی‌ها مورد حمایت قرار گرفته است که در آن کیفیت سود در نتیجه کیفیت این ارزش‌گذاری‌ها حاصل می‌شود. منطق رویکرد ترازنامه‌ای بطور ویژه‌ای به دارایی‌های مالی مربوط می‌شود و به علت اینکه قیمت‌های مبتنی بر بازار، اغلب یک معیار ارزش واضح و شفافی را برای چنین دارایی‌هایی فراهم می‌کنند، بنابراین تمایل زیادی به گزارشگری برای حسابداری ارزش منصفانه ایجاد شده است. تدوین‌کنندگان استاندارد از حامیان اصلی مدل ترازنامه‌ای و حسابداری ارزش منصفانه محسوب می‌شوند (دیچو و دیگران، ۲۰۱۳).

نتیجه‌گیری

گزارش‌های مالی، به عنوان محصول نهایی سیستم حسابداری یک شرکت، مورد استفاده بسیاری از تصمیم‌گیرندگان مالی قرار می‌گیرد. به همین علت میزان اعتبار آنها، کانون توجه

استفاده کنندگان و تصمیم گیرندگان قرار گرفته است. سود حسابداری شامل دو بخش نقدی و تعهدی است و تفاوت سود واقعی از سود حسابداری به بخش تعهدی آن مربوط می‌شود؛ بدین صورت که مدیران با استفاده از اقلام تعهدی، سود را در جهت خواسته‌های خود دستکاری می‌کنند. به دنبال وقوع بحران‌های مالی پی‌در پی و ورشکستگی شرکت‌های عظیم دنیا در سال‌های اخیر، توجه پژوهشگران و تحلیلگران مالی از تأکید صرف بر رقم سود، به سمت کیفیت سود سوق پیدا کرده است. محققین از معیارهای متفاوتی برای سنجش کیفیت سود استفاده کرده‌اند. خصوصیات کیفی گزارشگری مالی، معیارهای شیر و وینسنت (سری‌های زمانی ویژگی‌های سود، رابطه بین سود، اقلام تعهدی و وجه نقد، خصوصیات کیفی چارچوب مفهومی (FASB) و تأثیر گذاری در تصمیمات)، نسبت‌های سه‌گانه‌ای همچون انحراف معیار سود عملیاتی به انحراف معیار جریان وجه نقد عملیاتی، نسبت خالص دارایی‌های عملیاتی اول دوره به فروش و نسبت جریان وجه نقد عملیاتی به سود خالص از جمله معیارهای سنجش کیفیت سود محسوب می‌شوند. در این مطالعه به منظور تعیین یک معیار واحد برای کیفیت سود، رویکردی مروری در رابطه با تحقیقات انجام گرفته پیرامون کیفیت سود و معیارهای سنجش آن اتخاذ شد. نتایج این بررسی نشان می‌دهد اگرچه معیارهای متفاوتی برای سنجش کیفیت سود وجود دارد، اما با این حال امکان تعیین یک معیار واحد و کلی برای مفهوم کیفیت سود وجود ندارد؛ زیرا کیفیت سود گزارش شده و معیار سنجش آن، به نوع کاربرد آن از سوی افراد و نوع عملکرد شرکت بستگی دارد.

منابع

- احمدپور، احمد و پیکرنگار، صدیقه. (۱۳۹۰) بررسی رابطه بین کیفیت سود و همزمانی قیمت در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. ماهنامه مهندسی مدیریت - سال چهارم شماره ۴۰، صص ۱-۵.
- اعتمادی، حسین؛ مومنی، منصور؛ فرحزاده دهکردی، حسن. (۱۳۹۱). مدیریت سود، چگونه کیفیت سود شرکت‌ها را تحت تاثیر قرار می‌دهد؟ مجله پژوهش‌های حسابداری مالی، سال چهارم، شماره ۲، صص ۱۰۱-۱۲۲.
- آزاد، عبدالله. (۱۳۸۹). تعریف و مفهوم محافظه کاری در حسابداری. حسابدار رسمی، شماره ۲۰، صص ۱۲۵-۱۲۹.
- بولو، قاسم و میرزایی، ا. (۱۳۹۰). رشد درآمد و سود پایدار، کیفیت سود و ضریب واکنش سود. پژوهش‌های حسابداری، ۱ (۳): ۵۴-۳۷.

- ثقفی، علی و سدیدی، مهدی. (۱۳۸۶). تأثیر محافظه کاری حسابداری بر کیفیت سود و بازده سهام. *مطالعات تجربی حسابداری مالی*، شماره ۱۸، صص ۱-۲۴.
- حاجیها، زهره و قصاب‌ماهر، لیلا. (۱۳۹۰). ارزش نامشهود ایجاد شده توسط واحد تجاری در شرکت های هموارساز و غیرهموارساز سود. پژوهشنامه حسابداری مالی و حسابرسی، سال سوم، شماره ۱۲، صص ۱۱۳-۱۳۶.
- رزمیان فیض آبادی، علیرضا و هشی، عباس. (۱۳۹۲). تأثیر ترکیب هیئت مدیره بر محتوای اطلاعاتی و کیفیت سود شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *مجله دانش حسابداری، سال چهارم، شماره ۱۳*، صص ۱۰۵-۱۲۷.
- شورورزی، محمدرضا و نیکومرام، هاشم. (۱۳۸۹). ارائه مدلی برای ارزیابی کیفیت سود با استفاده از خصوصیات کیفی مفاهیم نظری گزارشگری مالی ایران. *تحقیقات حسابداری و حسابرسی، سال دوم، شماره ۷*، صص ۱-۲۶.
- ظریف فرد، احمد و جهانخانی، علی. (۱۳۷۴). آیا مدیران و سهامداران از معیار مناسبی برای اندازه گیری شرکت استفاده می کنند؟. *تحقیقات مالی*، شماره ۷، صص ۴۱-۶۶.
- مؤمن زاده گل، ناهید. (۱۳۹۲). بررسی به کارگیری روش های مختلف سنجش کیفیت سود در پیش بینی سودهای آتی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران*.
- ناظمی، امین و سیدی، احمد. (۱۳۸۹). آیا معیارهای ارزیابی کیفیت سود شرکتهای پذیرفته شده در بورس تهران یکدیگر را تأیید می کنند؟. *مجله توسعه و سرمایه، سال سوم، شماره ۶*، صص ۹۳-۱۰۹.
- نمازی، محمد و رضایی، حمیدرضا. (۱۳۹۱). تأثیر نرخ تورم بر کیفیت سود شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *پژوهش های تجربی حسابداری، سال دوم، شماره ۵*، صص ۶۷-۹۱.
- هاشمی، عباس؛ صادقی، محسن؛ سروش یار، افسانه. (۱۳۸۹). ارزیابی نقش کیفیت سود بر الگو، شیوه تأمین مالی و کارایی سرمایه گذاری شرکتهای پذیرفته شده در بورس تهران. *فصلنامه تحقیقات حسابداری و حسابرسی، شماره ۹*، صص ۸۶-۱۰۸.
- Ball, R. , & Shivakumar, L. (2005). Earnings quality in UK private firms: comparative loss recognition timeliness. *Journal of accounting and economics*, 39 (1): 83-128.
- Barton, J. , Simko, P. (2002). The balance sheet as an earnings management constraint. *The Accounting Review* (77): 1-27.
- Barua , A (2006). Using the FASB's qualitative characteristics in earning quality measures, *ProQuest Information and Learning Company*, UMI Number: 3208143.
- Basu, Sudipta (1997). The Conservatism Principle and the Asymmetric Timeliness of Earnings. *Journal of Accounting and Economics*, 24: 3-37.
- Chang, J. C. , & Sun, H. L. (2010). Does the disclosure of corporate governance structures affect firms' earnings quality?.. *Review of Accounting and Finance*, 9 (3): 212-243.
- DeAngelo, L. , (1986). Accounting numbers as market valuation substitutes: A study of management buyouts of public stockholders. *The Accounting Review* (61): 400-420.

- Dechow, P. , Ge, W. , & Schrand, C. (2010). Understanding earnings quality: A review of the proxies, their determinants and their consequences. *Journal of Accounting and Economics*, 50 (2): 344-401.
- DeFond, M. L. (2010). Earnings quality research: advances, challenges and future research. *Journal of Accounting and Economics*, 50 (2): 402-409.
- Dichev, I. , Graham, J. , Harvey, C. R. , & Rajgopal, S. (2012). Earnings quality: Evidence from the field. *Article in press*.
- Farzaneh, H. , & Osta, S. (2013). Ownership structure and the quality of earnings: Evidence from Iran. *Science road Journal*, 1 (3): 129-139.
- Francis, J. , R. LaFond, P. Olsson and K. Schipper. (2004). Costs of equity and earnings attributes. *The Accounting Review*, 79 (4) , 967-1010.
- Healy, P. , (1985). The effect of bonus schemes on accounting decisions. *Journal of Accounting and Economics*, 7: 261-279.
- Ismail, W. A. W. , Kamarudin, K. A. , Van Zijl, T. , & Dunstan, K. (2013). Earnings quality and the adoption of IFRS-based accounting standards: Evidence from an emerging market. *Asian Review of Accounting*, 21 (1): 53-73.
- Jiang, W. , Lee, P. , & Anandarajan, A. (2008). The association between corporate governance and earnings quality: further evidence using the GOV-Score. *Advances in Accounting*, 24 (2) , 191-201.
- Leuz, C. , Nanda, D. , Wysocki, P. , (2003). Earnings management and investor protection: An international comparison. *Journal of Financial Economics* (69): 505-527.
- Lev, B. (2013). Earnings quality. *Handbook of Key Global Financial Markets, Institutions, and Infrastructure*, chapter 36: 391-400.
- Li, F. (2011). Earnings quality based on corporate investment decisions. *Journal of Accounting Research*, 49 (3) , 721-752.
- Niu, F. F. (2006). Corporate governance and the quality of accounting earnings: a Canadian perspective. *International Journal of Managerial Finance*, 2 (4): 302-327.
- Paz, V. (2012). The impact of stock option expensing as part of CEO compensation and earnings quality. (Doctoral dissertation, Nova Southeastern University).
- Penman, S. H. , & Zhang, X. J. (2002). Accounting conservatism, the quality of earnings, and stock returns. *The Accounting Review*, 77 (2): 237-264.
- Schipper & Vincent. (2003). Earnings quality. *Accounting Horizons*, Vol. 17 (supplement): 97-110.
- Sloan, R. (1996). "Do stock prices fully reflect information in accruals and cash flows about future earnings?" *The Accounting Review*, 71, 289-315.
- Velury, U. , & Jenkins, D. S. (2006). Institutional ownership and the quality of earnings. *Journal of Business Research*, 59 (9): 1043-1051.